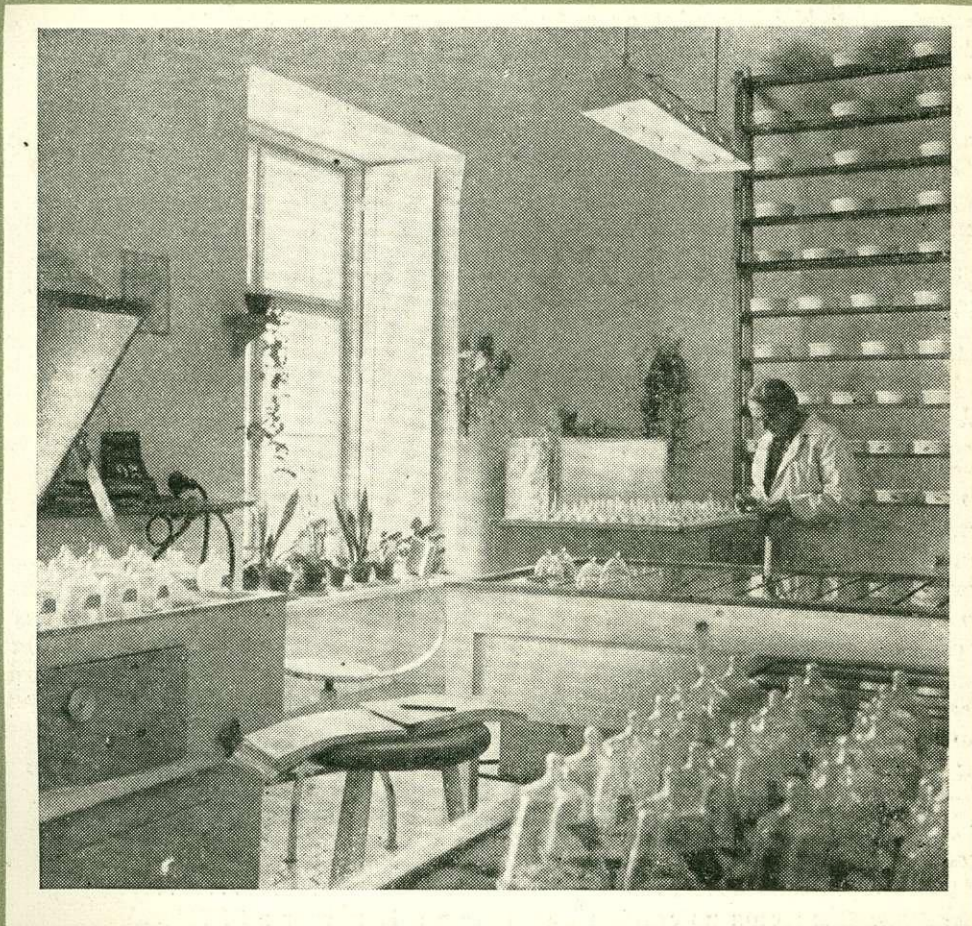

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPITOTT ERDÉSZETI LAPOK 90. ÉVFOLYAMA

TARTALOM

<i>Dr. Magyar Pál</i> : Dr. Fehér Dániel	81
<i>Dr. Fehér Dániel</i> : Az akáckérdés	83
<i>Iharos Frigyes</i> : Hozzászólás a pénzes tisztítás kérdéséhez	91
<i>Sirhán Jenő</i> : Betekintés a sárvári erdőgazdaság életébe	93
<i>Neuwirth János</i> : Az akác erdőgazdasági szerepe Zala megyében	97
<i>Kovács N. Zsigmond</i> : Erdősítési, fásítási irányelveink a Duna Tisza-közi homokháton	103
<i>Dr. Babos Imre</i> : Homoki erdeifenyők magtermése	109
<i>Keresztesi Béla</i> : Néhány adat az akác gyökérrendszeréről	113
<i>Gyurkó Pál</i> : Néhány adat az akác rizoszférájáról	121
<i>Halász László</i> : A fenyő és az akác fontossága a Duna Tisza-köze homokjainak erdősítésénél	129
<i>Fuisz József</i> : Akácosítás és fenyvesítés a Nyírségen	132
<i>Bocskovszkij V. P.</i> : A bükk mesterséges felújítása a Kárpátokban	136
<i>Király Gáspár</i> : Fenyőtűből illóolaj	138
<i>Jérôme René</i> : Barüsmann—Nyikitin vita az ERTI-ben	141

Címkép : A ráckevei magvizsgálati laboratóriumban folyik a magvak kötelező vizsgálata
 Hátoldalon : A budapesti „Április 4.” gépgyár 3 tonnás autó-daruja

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Мадьяр Пал</i> : Фехер Даниел	81
<i>Фехер Даниел</i> : Вопрос о белой акации	83
<i>Ихарош Фридеш</i> : К вопросу прочисток	91
<i>Ширхан Ене</i> : О жизни шарварского лесхоза	93
<i>Найвирт Янош</i> : Лесохозяйственный роль белой акации в комитате Зала	97
<i>Ковач Н. Жигмонд</i> : Наши лесохозяйственные и лесопосадочные директивы на песках района между Дунаем и Тиссой	103
<i>Бабош Имре</i> : Урожай семян сосны на песках	109
<i>Керестеши Вела</i> : Некоторые данные о корневой системе белой акации	113
<i>Дюрко Пал</i> : Некоторые данные о ризосфере белой акации	121
<i>Халас Ласло</i> : Роль хвойных пород и белой акации при облесении песков на плато между Дунаем и Тиссой	129
<i>Фуйс Йозеф</i> : Разведение белой акации и хвойных пород в Ниршеге	132
<i>Бочковский В. П.</i> : Искусственное выращивание бука в условиях Карпат	136
<i>Кирай Гашпар</i> : Производство эфирного масла из хвой	138
<i>Йероме Рене</i> : Дискуссия по статьям Барышмана и Никитина в ЭРТИ	141

На первой странице обложки : В лаборатории ЭРТИ в Рацкеве идет работа над обязательной проверкой семян.

На последней странице обложки : Автокран, грузоподъемностью 3 тонны, выпуска будапештского машинного завода им. „4-го апреля“.

Dr. Fehér Dániel

1955. február 17-én reggel telefon és távíró, majd később a rádió rö-pítette szét az országban a gyászos hírt: dr. Fehér Dániel egyetemi tanár, világszerte ismert erdész-talajbiológus, a magyar tudományos kutatás egyik kimagasló egyénisége váratlanul elhunyt. — Harcokban és küzdel-mekben, munkában és eredményekben gazdag élet ért ezzel váratlanul véget.

Élete szakadatlan harc volt a tu-dásért, a természet törvényeinek megismeréséért. 1890. október 27-én született a győrmezei Tekepusztán. Budapesten került iskolába és itt érettségizett 1908-ban. Négyévi főis-kolai tanulmány után Selmecbányán 1912-ben erdőmérnöki képesítést szer-zett. Utána katonai szolgálatot teljesít-tett, de 1913-ban újra folytatja főis-kolai tanulmányait, a berlini tudom-ányegyetemen Haberlandt, Planck, majd Fischer hallgatójaként. Az első világháború kitörésekor innen vonul be katonának. 1918. augusztus 21-én felmentést kap és ettől kezdve az erdészeti főiskola növénytani intéze-tében működött, először mint tanár-segéd. 1920. februárjában Bécsben növénytanból és kémiából egyhangú kitüntetéssel leteszi a doktori szigor-latot. 1923. december 23-tól főiskolai

rendkívüli, 1926. április 14-től nyilvános rendes, majd 1934. július 23-tól a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem nyilvános ren-des tanára.

A Rockefeller-alap 1926-ban Dániára, Finnországra, Norvégiára és Svédországra kiterjedő hatállyal hat hónapos tanulmányútra küldi ki és ugyanakkor addigi tudományos eredményeire való tekintettel intézetét is jelentékeny anyagi támogatásban részesíti. Stockholmi tartózkodása alatt felveszi a kapcsolatot a Szovjetunió tudományos köreivel és magyar vo-natkozásban az elsők között van, akik már abban az időben felismerték a szovjet kultúrpolitika célkitűzéseinek és eredményeinek jelentőségét.

1929-ben résztvett az Erdészeti Kutató Intézetek nemzetközi szövetsé-gének stockholmi kongresszusán.

1930-ban a norvég Erdészeti Kutató Intézettel norvég-magyar lapp-

földi expedíciót szervez és bonyolít le. Útközben a finn kormány meghívására tanulmányutat tesz Finnországban is.

1932-ben a finn és svéd tudományos körök meghívására ismét betutazza a két országot és előadásokat tart Stockholmban, Helsinkiben.

1933-ban résztvesz a Nancyban megtartott kongresszuson, majd előadásokat tart a baseli és zürichi egyetemen.

1934-ben megszervezi az első francia—magyar szaharai tudományos expedíciót az algeri egyetem meghívására, majd 1936-ban az algeri francia kormányzóság megbízásából, a francia tudományos körök támogatásával megismétli azt még nagyobb keretek között. Ez utóbbi felölelte a Szahara egész területét Algertől a Tsad tó vidékéig. Az expedíció eredményeit a párizsi Lechevalier cég könyvalakban adta ki.

1941-ben hivatalos kiküldött a berlini Nemzetközi Biológiai Kongresszuson, 1943-ban a német Botanikai Egyesület meghívására sugárzásbiológiai kísérleteiről tart előadást a berlini egyetemen.

Tudományos kutatásait a második világháború alatt is folytatja. A felszabadulás után első propagálója Sopronban a szovjet—magyar barátságának, a Magyar Szovjet Művelődési Társaság első bevezető előadását 1945. novemberében ő tartotta a szovjet biológiai kutatások jelentőségéről, majd három éven át elnöke is lett a Társaságnak.

1949—51-ben az Erdőmérnöki Kar dékánja.

1950-ben a VII. Nemzetközi Botanikai kongresszus szervező bizottsága az ökológiai osztály alelnökévé választja. Ugyanekkor a finn Természet-tudományi és a finn Erdészettudományi Társulat levelező tagja lesz. 1950. októbere óta a Győr-Sopronmegyei Tanácsban és a soproni Városi Tanácsban mint tanácsstag működött. A megyei tanács Oktatási Állandó Bizottságának elnöke volt.

1951. óta a Magyar Tudományos Akadémia Talajbiológiai Osztályának vezetője. Az Akadémia 1951. február 1-vel a kiemelt tudósok közé sorolja.

1952-ben elnyeri a biológiai tudományok doktori fokozatát. 1954-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választja.

Tudományos munkásságának eredményeit a népszerű és ismeretterjesztő cikkek nélkül, részben a munkatársaival írt összesen nyolc magyar, egy német és egy francia nyelven megjelent könyv és mintegy 220 értekezés tartalmazza.

Fehér Dániel tudományos munkássága sokoldalú, széleskörű és a fejlődésnek gyorsütemű útján ment keresztül. Kezdetben néhány, az erdészettudományok gyakorlati irányával összefüggő morfológiai probléma vizsgálatával foglalkozott, de már 1924-ben megkezdte azokat a növényélettani és talajélettani kutatásokat, amelyek munkásságának jellegét és különleges karakterét megadják. Kutatásait logikus egymásutánra felépített, s hosszú időre szóló terv szerint folytatta. Az erdő életterének minél alaposabb megismerése céljából először a talaj élő szervezeteivel foglalkozott. Ezek működésével szorosan összefügg azoknak a változásoknak és anyagcserekörfolyamatoknak a felismerése, amelyek nélkül az életjelenségeket megérteni nem lehet. Ezek után kezdett csak hozzá a növények és a talaj életét befolyásoló alapvető tényezőknek: a fénynek, a hőnek és a víznek, illetve ezek egymásra ható befolyásának vizsgálatához. Vizsgálatait azzal a céllal indította el, hogy fényt derítsen a növények táplálko-

zására. Ennek a problémának vizsgálata közben merült fel előtte a sugárzó energiafajta növényélettani hatása vizsgálatának szükségessége. Új biofizikai eljárást dolgozott ki ezekhez, amellyel jelentős eredményeket ért el. Élete utolsó három évében írta meg „Talajbiológia“ című hatalmas kézikönyvét. Ebben a legkorszerűbb biocönológiai képet nyújtotta a talaj élővilágáról, ismertetve a talaj fizikai, kémiai és biológiai viszonyait is.

Életét elsősorban a talajbiológiának szentelte. Ezen a téren úttörő, s eredményekben rendkívül gazdag munkásságot fejtett ki. Tudományos kutató munkáját mindig gyakorlati cél vezette, jóakaró támogatója volt mindennemű tudományos kutatásnak és kutatónak. Az Intézet 26 éves múltjáról írt beszámolójában 43 hazai és 27 külföldi munkatársról számol be 1949-ben, kik valamennyien huzamosabb időn át működtek az Intézetben.

Váratlan távozása hatalmas űrt hagy maga után a magyar erdészeti tudományos világban, a talajbiológiai kutatás terén, munkatársai, jóbarátai széles körének szívében, itthon és külföldön egyaránt. Szelleme azonban alkotásaiban — azokban a művekben, melyek a magyar erdészettudomány büszkeségei — tovább is itt marad közöttünk.

Magyar Pál

a biológiai tudományok doktora

Az akáckérdés *

DR. FEHÉR DÁNIEL
M. T. A. levelező tagja

Magyar Tudományos Akadémia Talajbiológiai Kutató Laboratóriuma, Sopron

Alig van a magyar erdészettudományoknak olyan problémája, amelyet minden fontossága ellenére lényegében és gyökereiben olyan kevésbé ismerünk, mint az akáckérdés. Annak ellenére, hogy Magyarország szinte második hazájává vált ennek a gyorsan növő fafajnak és lassan-lassan 100 éve lesz annak, hogy a magyar erdőgazdaság telepítésével, felújításával és kezelésével foglalkozik, a kezdeti, sokat ígérő eredményeket fokozatosan a csalódás váltotta fel. Korábban azt hittük, hogy az akácban megtaláltuk azt a kitűnő, gyorsan növő fajtát, amellyel most a Magyar Alföld — különösen korábban igen égető — problémáját, a homokfásítást, gyorsan és eredményesen meg fogjuk oldani. Csakugyan, az első eredmények felette biztatóak voltak. Reményteljes bizalommal viseltettünk ez iránt a fa iránt már csak azért is, mert hiszen közismert, hogy homokos talajaink általában humuszban és nitrogénben nem igen gazdagok. Különösen áll ez a megállapítás a kopárookra és a sovány homoktalajainkra. Miután az akác nitrogénszükségletét, mint hüvelyes növény, bakterioszimbiózis útján a levegőből fedezi, jogosan következtethettünk arra, hogy ilyen módon a nehezen hasznosítható homokok fásításának egyik legjobban használható fafajához jutottunk. Még jobban fokozta az akác előnyeit gyors növekedése és fájának jó értékesíthetősége. A dunántúli uradalmak jó részében helyettesíthették elég széles, nagy területen a tölgyet és a csert az akáccal. Különösen falvakhoz és városokhoz közeli részeken, ahol az akác kitűnő értékesíthetősége és gyors növekedése folytán, valóságos kincsesbányának bizonyult. Sajnos, a kezdeti kitűnő eredményeket rendszerint már az első vágásforduló után csalódás váltotta fel. Megkezdődött a sarjról kelt állományok fokozatos romlása, úgyhogy, amint ezt különösen most Babos Imre olyan találóan állapította meg, általában minden vágásforduló után egy-egy termőhelyi osztállyal alacsonyabb kategóriába kerültek.

Már a 30-as években Kaán Károly, a magyar erdészeti tudományok és a magyar erdőgazdaság egyik legkiválóbb, nagytudású és messzelátó egyénisége, látva akácaink állandó romlását és számolva azzal a helyzettel, amit e körülmény országunk

A szerkesztőbizottsághoz érkezett 1955. II. 14-én.